

Chuyện Phiếm 3

Định nghĩa trong tự điển Việt Nam về chữ Phiếm: không thiết thực, không có mục đích, bông lông, không nhất định (chuyện phiếm, chơi phiếm, phiếm đàm, phiếm luận...). Tôi không phủ nhận định nghĩa chữ “Phiếm” của các nhà viết tự điển nhưng theo tôi, những chuyện bông lông, không mục đích...đều có chủ đích của nó. Để khỏi phải dài dòng, tôi sẽ dùng câu chuyện nghe được, đọc được, thấy được để biến thành những chuyện phiếm...không có mục đích.

Ai cũng biết Bà Huyện Thanh Quan là nữ sĩ cận đại của nền văn học Việt Nam. Những áng thơ của Bà mà thế hệ chúng tôi đã được học trong những năm ngồi ở ghế trung học, cho đến giờ này, đã thành một kẻ phải ly hương mà vẫn không quên những bài thơ đã được các giáo sư Việt Văn cho học thuộc lòng như bài Qua Đèo Ngang, Chiều Hôm Nhớ Nhà, Thăng Long Hoài Cổ, Chùa Trấn Bắc...Bài Qua Đèo Ngang là bài thơ tôi không quên:

Bước tới đèo Ngang bóng xế tà
Cỏ cây chen đá, lá chen hoa
Khom lom dưới núi, tiều vài chú
Lác đác bên sông, chợ mấy nhà
Nhớ nước đau lòng, con quốc quốc
Thương nhà mỏi miệng, cái gia gia
Dừng chân đứng lại, trời non nước
Một mảnh tình riêng, ta với ta

Chuyện phiếm hôm nay không phải đem bài thơ Qua Đèo Ngang của Bà Huyện để phân tích, bình luận như đã làm hơn nửa thế kỷ trước. Tôi ghi lại nguyên văn bài thơ nổi tiếng này để đưa vào câu chuyện phiếm hay nói cho rõ hơn là để “bình loạn” đến một việc có “dính dáng” đến bài thơ của Bà Huyện.

Tôi không rành về chương trình giáo dục của các nhà cai trị Việt Nam đương

thời ra sao nhưng tôi có thể kết luận rằng: nền giáo dục Việt Nam kể từ 1975 là một nền giáo dục “tày guầy”. Chữ “tày guầy” là chữ của những người Nam Kỳ Lục Tỉnh thuộc giới đại bình dân như tôi, rất dễ hiểu, không cần phải phân tích hay nhận định làm gì cho tốn giấy tốn mực. Hậu quả của nền giáo dục “tày guầy” tại Việt Nam thì không ai mà không biết trừ những người bịt mắt che tai để tự sướng chẳng hạn như hai mươi bốn ngàn ông bà tiến sĩ đầy dẫy khắp các hang cùng ngõ hẻm tại Việt Nam. Chỉ tội nghiệp cho đám học sinh Việt Nam đang ngồi trên ghế nhà trường phải học những điều mà chúng chẳng thích. Từ việc không thích sẽ trở thành việc phản kháng. Phản kháng một cách tiêu cực, thụ động.

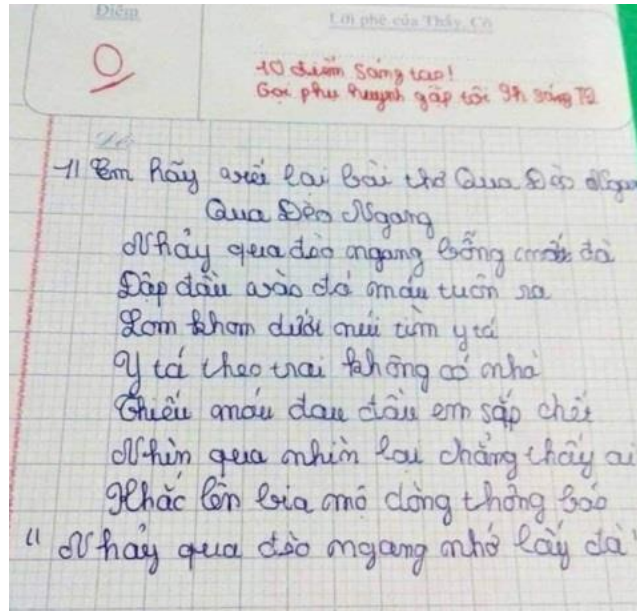
Sở dĩ tôi đề cập đến bài thơ Qua Đèo Ngang của Bà Huyện Thanh Quan là vì sáng nay nhận được email của bác sĩ Nguyễn Đức Tùng ở vùng thủ đô Hoa Thịnh Đốn. Email này có subject là: “Qua Đèo Ngang Thế Kỷ 21” kèm theo một bản scan một bài làm của một học sinh nào đó tại Việt Nam.

Nhìn vào bản scan viết trên giấy học trò có gạch ô thì rõ đây là một bài làm trong lớp gọi là trả bài của học sinh. Nhớ ngày xưa, khi giáo sư Việt vẫn muốn khảo bài học trò thì gọi học sinh lên đứng trước bảng đen, nhìn xuống đám học trò bên dưới để đọc “thuộc lòng” một đoạn văn xuôi hoặc một bài văn vắn. Bắt đầu giờ học Việt văn, giáo sư nhìn vào sổ điểm rồi muốn gọi đứa nào thì gọi lên bảng. Mỗi lần như thế chỉ gọi năm ba đứa mà thôi. Ngày nay trong nước có lối khảo bài “học thuộc lòng” với mọi học sinh nên cô thầy giáo ra đề để mọi học sinh làm bài trên giấy.

Đề bài ra cho học sinh là: *Em hãy viết lại bài thơ Qua Đèo Ngang*. Thay vì phải viết nguyên bài thơ của Bà Huyện Thanh Quan thì em học sinh này, theo tôi đoán là một nữ sinh khi nhìn vào nét chữ viết, tự “sáng tác” một bài thơ dựa vào tám câu thơ Đường của Bà Huyện Thanh Quan. Nữ sinh này viết:

Qua Đèo Ngang
Nhảy qua đèo ngang bỗng mất đà
Đập đầu vào đá máu tuôn ra
Lom khom dưới núi tìm y tá
Y tá theo trai không có nhà
Thiếu máu đau đầu em sắp chết

Nhìn qua nhìn lại không thấy ai
Khắc lên bia mộ dòng thông báo
Nhảy qua đèo ngang phải lấy đà

Kết quả bài làm: Điểm: zero

Lời phê của Thầy Cô:

10 điểm sáng tạo

Gọi phụ huynh gặp tôi 9h sáng T2.

Điểm số cho zero là đúng vì xét nội dung bài thơ “sáng tạo” của học sinh này là hoàn toàn sai với nội dung bài Qua Đèo Ngang của Bà Huyện Thanh Quan. Trong bài thơ đầy tính “sáng tạo”, em này chỉ ghi đúng hai chữ “đèo ngang” ở câu thứ nhất, bốn chữ “lom khom dưới núi” ở câu thứ ba, chữ nhà trong câu bốn và hai chữ “đèo ngang” ở câu cuối như bài của Bà Huyện Thanh Quan. Ngoài ra, phần chữ nghĩa và nội dung đều do nữ sinh này “sáng tạo”.

Ai cũng biết đèo Ngang là ranh giới giữa hai tỉnh Hà Tĩnh và Quảng Bình thuộc miền Trung Việt Nam. Bà Huyện Thanh Quan là người đã từng đi nhiều nơi để viếng thăm các danh lam thắng cảnh Việt Nam bằng những bước chân thanh thản và tâm hồn chìm đắm trong trong nỗi “nhớ nước thương nhà”. Khi Bà bước tới đèo Ngang thì trời đã về chiều nên cỏ hoa cũng ủ dột, thấy lác đác bên sông nhà mấy nóc, nhìn dưới núi thấy vài tiều phu để rồi tâm sự

đầy voi nên bà phải “*dừng chân đứng lại, trời non nước*”. Như vậy Bà Huyện Thanh Quan mới vừa “bước tới đèo Ngang” mà thôi chứ Bà chưa đi qua con đèo dài sáu cây số này. Còn cô học trò có óc “sáng tạo”, có lẽ tuổi còn quá trẻ, sức lực dồi dào, tay chân khỏe mạnh nên muốn băng qua đèo, cô ta không cần phải “bước” tà tà như Bà Huyện mà cô này búng chân một cái để nhảy vượt qua đèo. Nhưng có lẽ vì chủ quan, tin vào sức mình có thể nhảy một cái là từ Hà Tĩnh vào đến Quảng Bình ngay nên cô không cần phải “lấy đà”, cứ tưởng mình là “Super Man” muốn nhảy lúc nào là nhảy, muốn bay lúc nào là bay. Hậu quả của tính chủ quan này là cô đã bị ngã và đập đầu vào đá. Máu phun ra là lẽ tất nhiên! Do vậy phải ôm đầu máu đi tìm người cứu chữa. Nơi vắng vẻ không có nhà thương, chẳng có bác sĩ. Người cứu chữa dễ tìm nhất quanh vùng là Ý tá. Cô ôm đầu máu lết được tới nhà Ý tá. Nhưng thật không may cho cô nữ sinh. Cô Ý tá không có nhà. Hỏi ra lý do: “*y tá bận theo trai*”. Cô nữ sinh tiếp tục ôm đầu máu đi tìm người cứu chữa nhưng rồi “*Nhìn qua nhìn lại chẳng thấy ai*” trong lúc máu càng lúc càng mất. Cầm bằng là cái chết trước mắt! Biết mình sắp chết và trước khi hồn lìa khỏi xác, cô này vẫn còn tính thương người đồng loại nên đã lấy hết sức bình sinh để ghi nhắn trên mộ bia của mình cho những người muốn đi từ Hà Tĩnh vào Quảng Bình là: “*Nhảy qua đèo Ngang phải lấy đà*”. Lời nhắn này chắc chắn sẽ cứu được bao nhiêu người khi qua đèo. Hành vi nhắn nhủ này đối với cô học sinh này quả là không được dạy trong các trường lớp xã hội chủ nghĩa mà nó phát xuất từ tấm lòng bác ái thương người.

Tám câu thơ khá vui mà cũng khá cảm động, khác với bài của Bà Huyện Thanh Quan, khi đọc lên chỉ thấy buồn não ruột vì “nhớ nước thương nhà”.

Có người sẽ nghĩ rằng cô học trò này không thuộc bài “Qua Đèo Ngang” của Bà Huyện Thanh Quan nên phải viết một bài thơ do mình nghĩ ra. Theo tôi thì không phải thế! Tôi quả quyết là cô học trò này không quên bất cứ một chữ nào trong bài thơ của Bà Huyện Thanh Quan. Nếu không thuộc thì làm sao cô ta có thể viết bốn câu thơ đầu một cách tài tình như vậy? Bốn câu thơ đầu cũng cho ta thấy được cái tính “**động**” của câu chuyện “Nhảy Qua Đèo Ngang”, khác với tính “**tĩnh**” trong thơ của Bà Huyện Thanh Quan là “Bướm

Tới Đèo Ngang”. Nhưng tám câu thơ của cô nữ sinh là một câu chuyện không thiếu vắng cái buồn.

Trở lại lời phê của thầy cô giáo trên bài thơ. Điểm mười là số điểm rất hiếm hoi hay có thể nói là chưa bao giờ được dành cho một bài viết Việt văn, văn xuôi hay văn vần. Ở đây thầy cô giáo cho đến điểm mười có thể nói là quá đáng nhưng có cái lý của nó. Tạm giải thích: 1/ Cô nữ sinh này có tài làm thơ, mà lại thơ Đường (mặc dầu không hoàn chỉnh). 2/ Kể ra một câu chuyện không xa rời thực tế là mấy (cô y tá theo trai). 3/ Lòng nhân ái (lời nhắn trên bia).

Trong thời gian dạy môn Việt văn (không biết bây giờ trong nước gọi là môn gì) có lẽ các thầy cô giáo xã hội chủ nghĩa chưa bao giờ đọc được một đoạn văn hay một bài thơ của học trò “hay” như thế. Cho điểm mười về sự sáng tạo trong bài thơ nghe ra có điều gì nghịch lý nhưng nó hoàn toàn hợp tình và có thể hợp với những suy nghĩ của những thầy cô giáo cũng nên. Điểm mười này không ghi vào sổ điểm thì tại sao không ghi xuống như một sự khuyến khích, nâng đỡ về tinh thần cho cô nữ sinh này...để biết đâu sau này cô nữ sinh có thể sẽ trở thành một nhà thơ viết chuyện thời cuộc cũng nên.

Về lời ghi: **Gọi phụ huynh gặp tôi 9h sáng T2**. Bất cứ một phụ huynh nào khi bị nhà trường gọi đến đều có suy nghĩ: chắc là con mình đã làm một việc gì phạm luật nhà trường, phạm luật nhà nước đây. Khi nghe con của mình làm bài thơ “Qua Đèo Ngang” với điểm zero kèm theo điểm mười sáng tạo thì không biết phụ huynh buồn hay vui? Nếu tôi là phụ huynh, tôi sẽ vui chứ không buồn. Dĩ nhiên phụ huynh cũng đã ngồi im để nhận những lời “lên lớp” của ông hiệu trưởng hoặc thầy cô phụ trách môn học... là hãy về bảo con cái học hành cho nghiêm chỉnh, đừng có mà viết những câu thơ móc họng nữa...nghĩa là cô nữ sinh này đã viết lách ngoài luồng, viết theo lẽ trái, viết linh tinh, nói xấu y tá, tức là nói xấu bộ y tế...có nghĩa là nói xấu chính quyền. Nói xấu chính quyền có nghĩa là chống phá chế độ theo phong trào diễn tiến hòa bình. Mà diễn biến hòa bình là phản động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân...vân vân và vân vân...

Đoạn “phiếm” cuối: Đi từ Hà Tĩnh vô Quảng Bình trong thế kỷ thứ 21 có rất nhiều phương tiện như máy bay, xe hơi, xe gắn máy...nhưng tại sao cô bé học trò này phải nhảy? Xin nhớ lại, vào tháng tư năm 2016 tại Vũng Áng thuộc tỉnh Hà Tĩnh xảy ra vụ hãng Formosa của Tàu thải chất độc xuống sông xuống biển khiến nhiều loài hải sản chết ở nhiều tỉnh miền Trung, đời sống dân chúng tại Vũng Áng Hà Tĩnh trở nên khó khăn. Vì thế dân chúng lũ lượt rời bỏ xứ để đi nơi khác kiếm sống và họ đã chọn con đường tiến về Nam. Muốn về phương Nam phải vượt Qua Đèo Ngang. Dân chúng ùn ùn kéo nhau chạy nên phương tiện di chuyển trở nên khan hiếm. Trên đoạn đèo sáu cây số có cả vạn chiếc xe đủ loại nằm không nhúc nhích vì kẹt.

Cho nên cô nữ sinh “nhảy đèo” là hợp tình hợp lý. Và cuối cùng, trong lúc mọi người di tản tránh nạn thì cô thầy giáo lại có tinh thần “thực tế” cao độ nên đã ra đề bài có liên quan đến “Đèo Ngang” cũng hợp tình hợp lý luôn.

Phong Châu

Tháng 7 - 2020